

Tuinen & erven

Maatregelen	Ten gunste van	Punten
(Half)open composthoop	Insecten	2
Dood hout	Insecten, kleine zoogdieren	5
Drinkplaats mussen en mezen	Kleine zangvogels, mussen, mezen	1
Aanplant insectvriendelijke struik	Insecten, vogels	1
Egelsnelweg	Egels	1
Egelvriendelijk overhoekje	Egels, vogels, insecten	2
Hoogstamboomgaard	Insecten, goudvink, steenuil, groene specht	25
Inheems zaadmengsel	Insecten	5
Insectenhotel	Wilde bijen	2
Kwetterbosje	Huismussen, kleine zangvogels	2
Mezenkast	Mezen	1
Muur van wildernis	Insecten, amfibieen	2
Natuurvriendelijke tuinvijver	Insecten, amfibieen	5
Schutting eruit haag erin	Insecten, kleine zoogdieren, stadsklimaat	2
Sleedoorn	Sleedoornpage, insecten, vogels	1
Steenuilenkast	Steenuil	2
Tegels vervangen door groen	Insecten, kleine zoogdieren, stadsklimaat	2 /m ²
Zandbank	Graafbijen, huismussen	2

Tuinen & erven

Open composthoop

(Half)open composthoop aanleggen in tuin of erf.

Ten gunste van: Insecten en kleine zoogdieren

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	Minimaal 1 m ³
Aantal minimaal/maximaal:	n.v.t.
Hoogte/lengte:	Minimaal 1 meter hoog
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	Voor het plaatsen van een dichte (bijvoorbeeld kunststof) compostbak worden geen punten toegekend. Er dient een open verbinding te zijn tussen de buitenruimte en de compostbak zodat insecten in de compostbak toegankelijk zijn voor vogels en kleine zoogdieren zoals egels. Denk hierbij aan een houten constructie waarin bladafval en gemaaid gras wordt omgezet tot compost.

Aanbevelingen

Tuinen & erven

Dood hout

Aanbrengen van dood hout in achtertuin.

Ten gunste van: Insecten en kleine zoogdieren

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	Minimaal 1 m ³
Aantal minimaal/maximaal:	Aantal punten is maximaal één keer per tuin of erf.
Hoogte/lengte:	Minimaal 50 cm hoog.
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	Een combinatie van dikkere stammen en dunnere takken zorgt voor maximaal effect voor insecten, zorg daarom voor variatie.

Aanbevelingen

Dood hout is vaak een bron van insecten en daarmee een belangrijke bron van voedsel voor zangvogels en kleine zoogdieren zoals egels.

Tuinen & erven

Drinkplaatsen voor vogels

Realiseren van drinkplaatsen voor vogels.

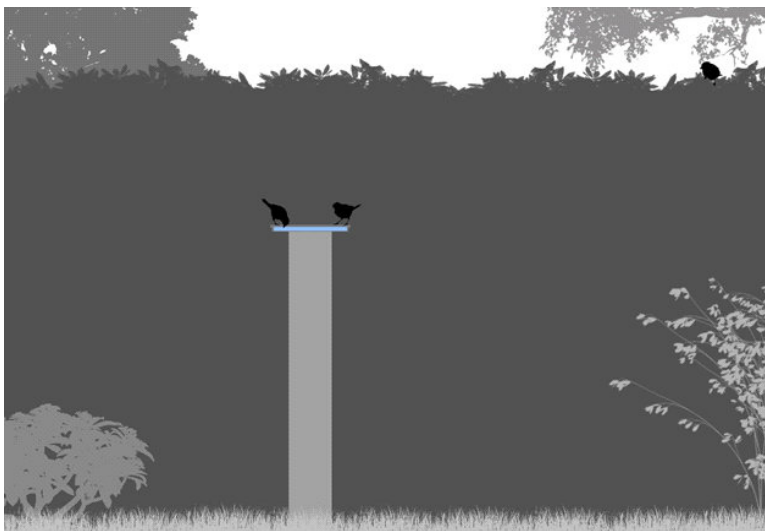
Ten gunste van: Kleine zangvogels, mussen en mezen

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Stedelijk gebied
Oppervlakte:	n.v.t.
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal één per tuin of erf
Hoogte/lengte:	n.v.t.
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	De drinkplaats moet veilig zijn ten aanzien van predatoren zoals katten, en het water moet ondiep zijn. (maximaal 4 cm)

Aanbevelingen

Plaats de drinkplaats op een plaats waar vogels dekking kunnen zoeken.

Tuinen & erven

Aanplant insectvriendelijke struik

Aanplant van vlinderstruik, Gelderse roos , meidoorn of sporkehout (vuilboom)

Ten gunste van: Insecten en vogels

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	n.v.t.
Aantal minimaal/maximaal:	Geen limiet voor aantal struiken maar er geldt een limiet van maximaal 5 punten per project.
Hoogte/lengte:	n.v.t.
Beplantingseisen:	Aangeplante struik moet zelfvoorzienend te zijn wat betreft water en voeding: dus in de volle grond en niet in pot of kuip.
Overige:	Vlinderstruik, Gelderse roos en sporkehout zijn goed voor insecten. De bessen van Gelderse roos en Sporkehout bieden ook voedsel voor vogels.

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om biologisch en duurzaam geteeld plantmateriaal toe te passen. Sporkehout is ideaal voor bijen vanwege de zeer lange bloeiperiode (mei-september) en nectarrijke bloemen.

De vlinderstruik is erg bekend in Nederland maar geen inheemse soort. Kan geen strenge vorst verdragen. Gevaar voor verwildering is klein.

Tuinen & erven

Egelsnelweg

Tuinen verbinden met elkaar door middel van het creëren van openingen in schuttingen en muren.

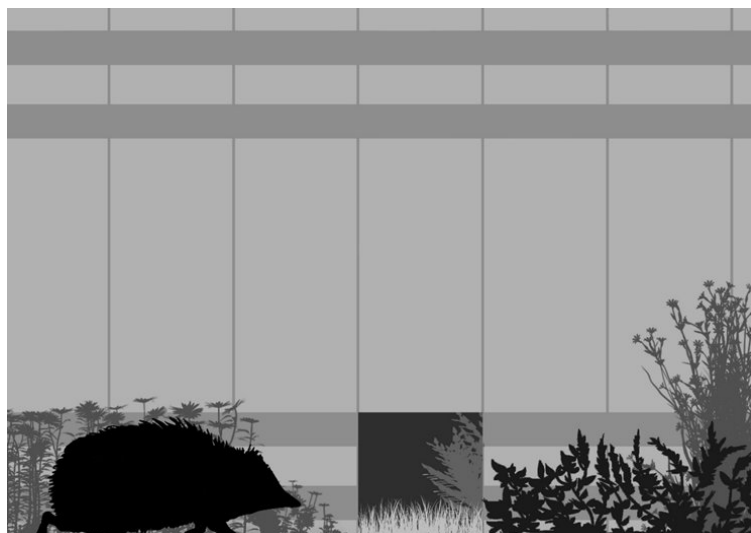
Ten gunste van: Egels

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Stedelijk gebied
Oppervlakte:	n.v.t.
Aantal minimaal/maximaal:	Per perceelscheiding maximaal één opening waar punten voor verdient kunnen worden. Maximaal 10 punten per project.
Hoogte/lengte:	Opening van 13 x 13 cm
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	Een egelsnelweg is van belang in woonwijken waar voornamelijk 'harde' perceelscheidingen zijn zoals schuttingen.

Aanbevelingen

Zie de website van de egelwerkgroep voor meer tips en tricks voor egels:
www.egelwerkgroep.com

Tuinen & erven

Egelvriendelijk overhoekje

Creëren van een egelvriendelijk overhoekje.

Ten gunste van: Egels, vogels en insecten

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Stedelijk gebied
Oppervlakte:	2 m ²
Aantal minimaal/maximaal:	n.v.t.
Hoogte/lengte:	n.v.t.
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	Het creëren van het overhoekje kan door bladafval en takken op een plek nabij of onder opgaande begroeiing zoals bomen of struiken aan te brengen.

Aanbevelingen

Gedurende het jaar kan het snoeien en bladafval uit de tuin hierheen worden gebracht. In de winter kan het overhoekje gebruikt worden door egels in winterslaap. Het is daarom van belang om het overhoekje in de winter ongeroerd te laten.

Tuinen & erven

Hoogstamboomgaard

Aanleg van hoogstamboomgaard ter verhoging van biodiversiteit op een erf

Ten gunste van: Insecten, goudvink, steenuil, groene specht

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Buitengebied
Oppervlakte:	100 m ²
Aantal minimaal/maximaal:	n.v.t.
Hoogte/lengte:	n.v.t.
Beplantingseisen:	Appelbomen minimaal 10 meter uit elkaar planten, peren 8 meter en pruimen 6 meter.
Overige:	Bij voorkeur worden oude fruitrassen aangeplant, ouder rassen zijn vaak minder ziektegevoelig dan nieuwe rassen waardoor het gebruik van bestrijdingsmiddelen niet noodzakelijk is.

Aanbevelingen

Bij voorkeur alleen biologisch en duurzaam geteelde bomen toepassen.

Voor meer tips en tricks met betrekking tot de realisatie en het beheer van een hoogstamfruitboomgaard:
Bezoek de website van Stichting Landschapsbeheer Gelderland.

Tuinen & erven

Inzaaien kruidenrijk zaadmengsel

Inzaaien van inheems zaadmengsel ten gunste van insecten.

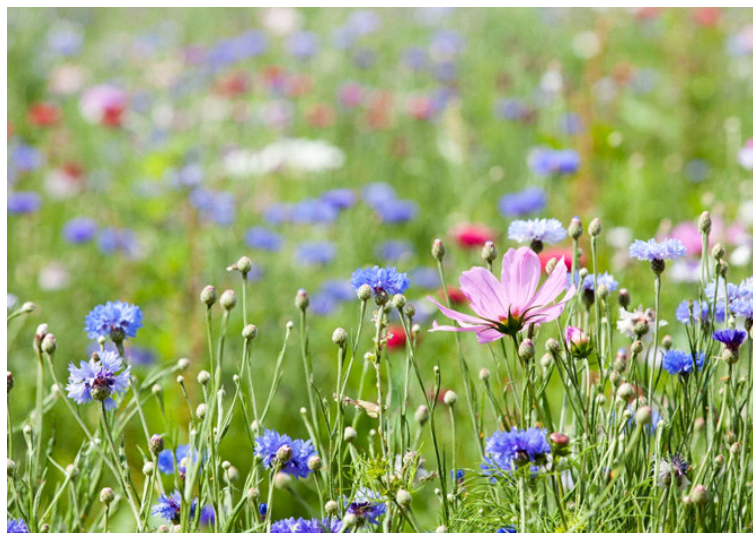
Ten gunste van: Insecten

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	Minimaal 100 m ²
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal 15 punten bij project
Hoogte/lengte:	n.v.t.
Beplantingseisen:	Zaadmengsel moet worden ingezaaid op gras of braakliggend terrein zonder bomen of struiken. Zaadmengsel moet inheems, regio gebonden en bij voorkeur van biologische en duurzame herkomst zijn.
Overige:	n.v.t.

Aanbevelingen

Voor het zaaien kan men een zaadmengsel van Cruydhoeck of Medigran gebruiken. Op de websites van deze zaadleveranciers worden ook tips gegeven over de zaaidichtheid die toegepast dient te worden. Er kan gebruik gemaakt worden van zaden van éénjarigen of meerjarigen.

Tuinen & erven

Insectenhotel

Plaatsen van een insectenhotel in een tuin of erf.

Ten gunste van: Wilde bijen

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	n.v.t.
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal 1 punt bij project
Hoogte/lengte:	Oppervlakte insectenhotel is minimaal 1 m ²
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	Zorg voor een vrije aanvliegroute, dus geen hoge beplanting direct voor het insectenhotel plaatsen.

Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om het insectenhotel op een beschutte plek te plaatsen, dus in de luwte voor wind en regen. Een klein overstek kan de kans op inregenen verkleinen. De maatregel kan ook worden gecombineerd worden met maatregelen uit het thema bebouwing zoals groene daken.

Tuinen & erven

Kwetterbosje huismus

Bosje van dichte groenblijvende struiken in een tuin of erf als schuilplaats en slaappleats.

Ten gunste van: Huismussen en andere kleine zangvogels

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	Minimaal 2 m ²
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal 2 punten per tuin of erf
Hoogte/lengte:	Minimaal 1,5 meter hoog
Beplantingseisen:	Dichte en groenblijvende of bladhoudende struiken, denk aan hulst, taxus, vuurdoorn en beukhaag.

Aanbevelingen

Deze maatregel is goed te combineren met andere maatregelen die ten gunste van huismussen zijn, zoals het geschikt maken van daken als nestlocatie of het aanbrengen van zandbanken voor stofbaden en drinkplaatsen.

Tuinen & erven

Mezenkast

Ophangen van mezenkasten aan bomen in tuinen of erven.

Ten gunste van: Mezen

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	n.v.t.
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal 2 mezenkasten per tuin
Hoogte/lengte:	Op minimaal 3 meter hoogte plaatsen
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	De kasten kunnen aan zowel bomen als struiken worden opgehangen. Belangrijk is dat de bomen levensvatbaar en toekomstbestendig zijn.

Aanbevelingen

(Bron: tuinadvies.nl)

Mezenkasten kunnen in elke tuin geplaatst worden, maar zijn het meest effectief in tuinen waar voldoende schuilmogelijkheden zijn, zoals struiken en bomen. De maatregel kan ook gecombineerd worden met een aantal maatregelen uit het thema 'Bebouwing', zoals groene daken.

Tuinen & erven

Muur van wildernis

Het aanbrengen gestapelde oude bakstenen of natuursteen waartussen planten kunnen groeien.

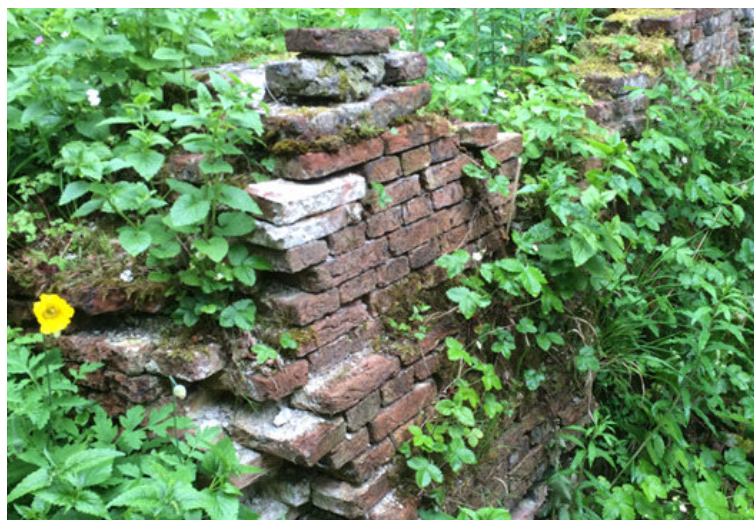
Ten gunste van: Insecten, amfibieën

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	n.v.t.
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal 4 punten per project
Hoogte/lengte:	Minimaal 5 meter lengte, 2 punten per 5 meter. Hoogte minimaal 50 cm te zijn
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	De muur kan gerealiseerd worden door het stapelen van oude stenen, het toepassen van specie is voor deze maatregel niet nodig. Het is juist de bedoeling dat er speling zit tussen de stenen zodat deze ruimtes gebruikt kunnen worden door insecten en amfibieën.

Aanbevelingen

Door stenen van verschillende groottes toe te passen ontstaat meer diversiteit aan loze ruimtes in de muur.

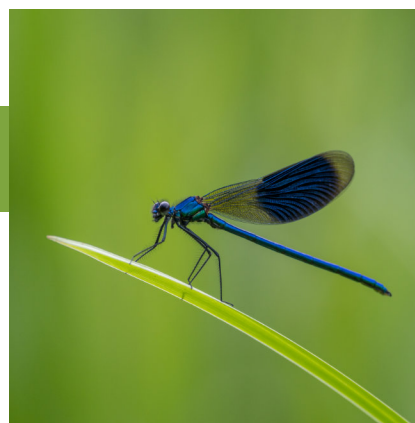
Muur van wildernis in het Vondelpark
(bron: gemeente Amsterdam)

Tuinen & erven

Natuurlijke tuinvijver

Een natuurlijke tuinvijver kan (zeker in de zomer) een belangrijke 'stepping stone' zijn voor amfibieën zoals kikkers en salamanders.

Ten gunste van: Insecten, amfibieën

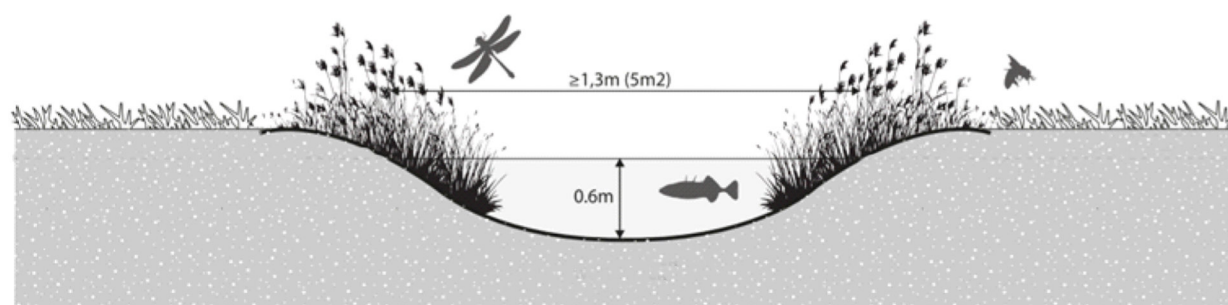

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	Minimaal 5 m ² en maximaal 30 m ²
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal 5 punten per project
Hoogte/lengte:	Waterdiepte minimaal 50 centimeter
Beplantingseisen:	De natuurlijke tuinvijver dient rijk te zijn aan waterplanten voor een natuurlijke waterzuivering.
Overige:	Minimaal één van de oevers dient over een flauw talud te beschikken van minimaal 1:4 Een vijver is in de zomer een belangrijke vochtvoorziening voor vogels en insecten. In een regio met lage grondwaterstand vijverfolie gebruiken om het water vast te houden.

Aanbevelingen

Bij voorkeur inheems en duurzaam geteeld plantmateriaal gebruiken voor de aanplant van waterplanten. Deze maatregel is een eenvoudigere, kleinere maatregel dan het aanleggen van een natuurlijke poel, waardoor deze maatregel ook in het stedelijk gebied toepasbaar is. Kan ook trapsgewijs aangelegd worden. Bakken met waterplanten zijn dan makkelijker te plaatsen.

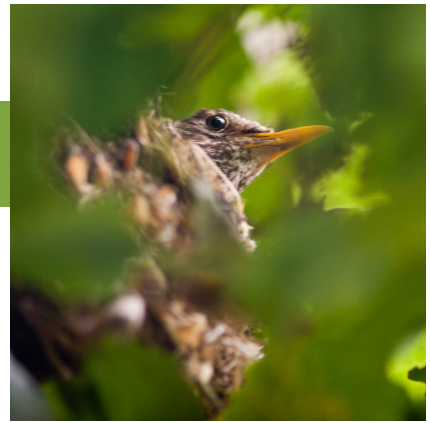
Bron: gemeente Amsterdam

Tuinen & erven

Schutting eruit, haag erin

Het vervangen van een 'harde' erfscheiding (een schutting of een muur) door een groene haag.

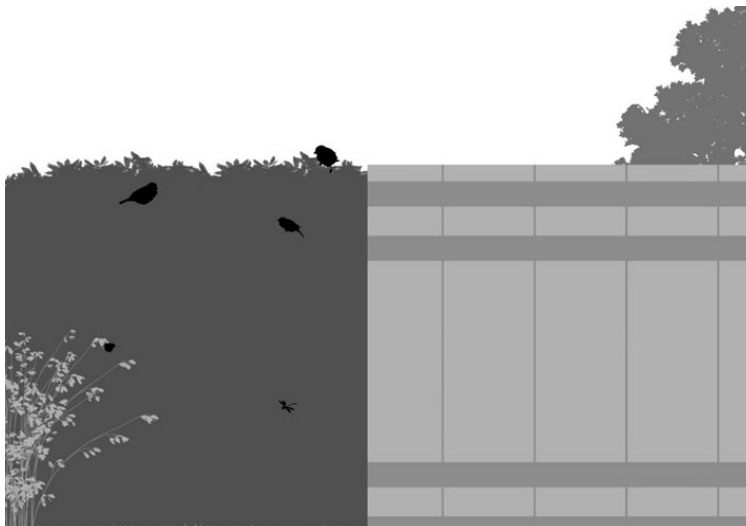
Ten gunste van: Vogels, kleine zoogdieren

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	n.v.t.
Aantal minimaal/maximaal:	Minimale eis is het vervangen van één volledige 'harde' erfscheiding (schutting of muur) door een haag. Maximaal 2 punten per erfscheiding
Hoogte/lengte:	Minimaal 1,5 meter hoog
Beplantingseisen:	Toepassen van regio gebonden en duurzaam geteeld plantmateriaal.
Overige:	Punten zijn ook te verdienen bij nieuwbouwprojecten waar nog géén erfscheiding is aangebracht. Voorwaarde: minimaal 50% van alle erfscheidingen bij achtertuinen bestaat uit hagen in plaats van schutting. Er zijn 2 punten per tuin te verdienen met een maximum van 20 punten.

Aanbevelingen

Tuinen & erven

Sleedoorn

Aanplanten van sleedoorn in tuinen en erven.

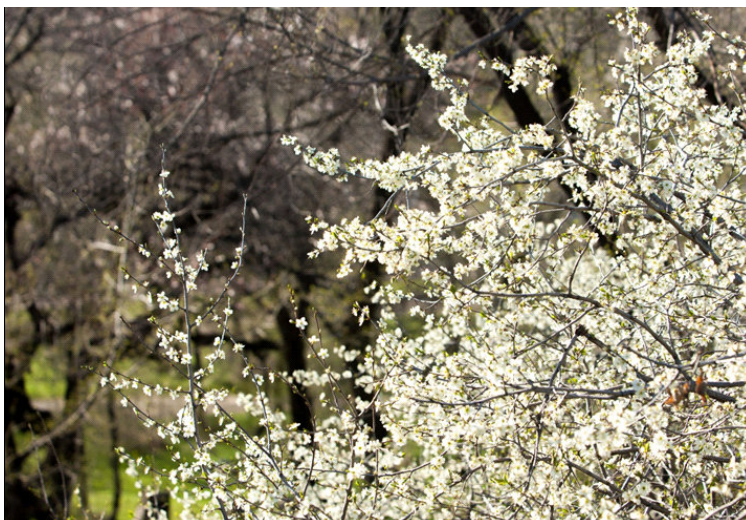
Ten gunste van: Sleedoornpage, overige insecten, vogels

Tuinen & erven

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	n.v.t.
Aantal minimaal/maximaal:	Er geldt geen maximum voor het aantal struiken dat wordt aangeplant, er geldt wel een maximum van 5 punten per project.
Hoogte/lengte:	n.v.t.
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	n.v.t.

Aanbevelingen

Met het aanplanten van sleedoorn kan de lokale sleedoornpage populatie in de gemeente Ede vooruit geholpen worden. De sleedoornpage leeft van honingdauw (zoete afscheiding van luizen) maar je kunt de sleedoornpage ook helpen met de aanplant van guldenroede of koninginnenkruid.

Tuinen & erven

Steenuilenkast

Het plaatsen van een steenuilenkast op een erf.

Ten gunste van: Steenuil

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Buitengebied
Oppervlakte:	n.v.t.
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal twee nestkasten per project
Hoogte/lengte:	Op minimaal 2 meter hoogte
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	Plaats de kast in een vrij toegankelijke schuur, aan de buitenzijde van agrarische bebouwing of in een boom met een open karakter, zoals een oude fruitboom of knotwilg (thema tuinen en erven). De kast dient op een zo rustig mogelijke plek opgehangen te worden.

Aanbevelingen

Als binnen 100 meter van het plangebied al een steenuilenkast aanwezig is als nestkast, kies dan een andere maatregel die de biodiversiteit in het buitengebied verhoogt, zo wordt de steenuil in de gemeente Ede op een andere manier geholpen. Een tweede kast kan wel als schuilplaats voor het mannetje dienen. Bodem mag bedekt worden met zaagsel, turf of houtsnippers.

Voorbeeld steenuilkast (bron: VivaraPro.nl)

Tuinen & erven

Tegel vervangen door groen

Vervanging van bestrating door inheems groen.

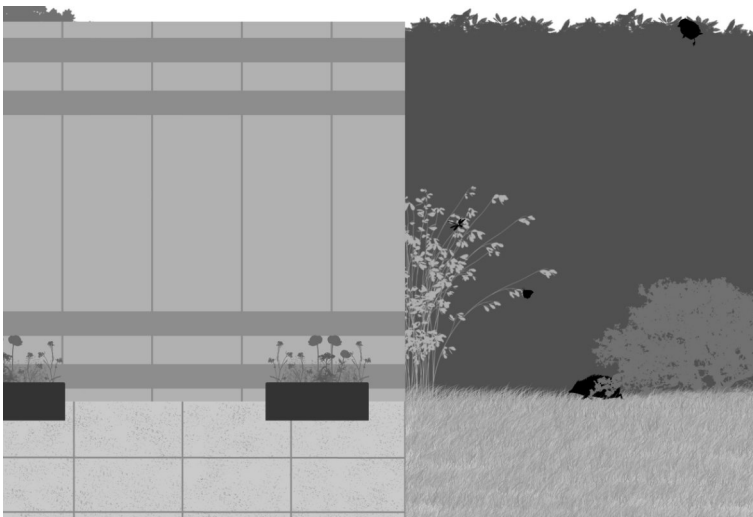
Ten gunste van: Insecten, kleine zoogdieren en een stabiel stadsklimaat

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Stedelijk gebied
Oppervlakte:	Minimaal 1 m ²
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal 20 punten per project
Hoogte/lengte:	n.v.t.
Beplantingseisen:	Alleen inheems, duurzaam geteeld en regio gebonden planten toepassen.
Overige:	Deze maatregel geldt ook voor andere dichte verhardingen in tuinen of erven zoals klinkers en betonplaten.

Aanbevelingen

Tuinen & erven

Creëren zandbank

Aanleg van kleine zandbank (plek met open zand en reliëf) in een tuin of erf.

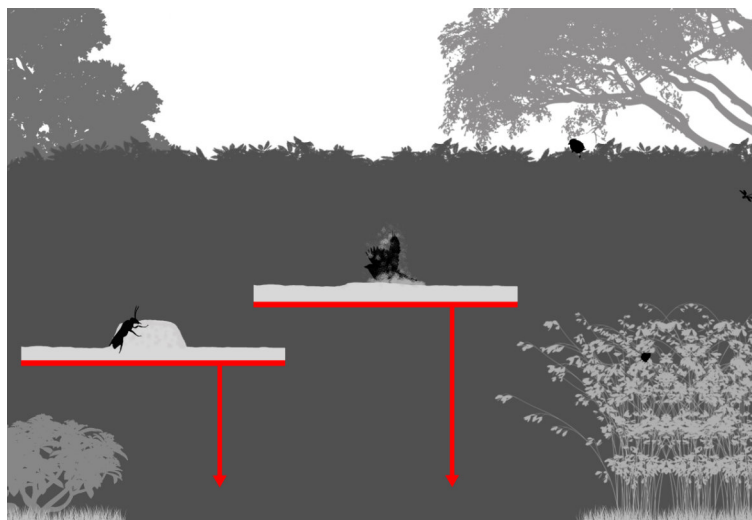
Ten gunste van: Graafbijen en huismussen

Eisen en randvoorwaarden

Buiten- of stedelijk gebied:	Beide
Oppervlakte:	Minimaal 2 m ² .
Aantal minimaal/maximaal:	Maximaal 2 punten per tuin of erf
Hoogte/lengte:	n.v.t.
Beplantingseisen:	n.v.t.
Overige:	Zandbank op zonnige plaats aanleggen, bij voorkeur met klein reliëf.

Aanbevelingen

Huismussen profiteren van de zandbanken omdat ze hier een noodzakelijk stofbad kunnen nemen, de maatregel is daarom goed te combineren met andere maatregelen die ten gunste van huismus zijn.